

שרביט הזהב

לימוד כללי הגאולה של הגאון מוילנא

מספר קול התור

על ידי פירוש חדש על מגילת אסתר בדרך הרמז

אילן צפורי

בהוצאת עמותת "תורה אחרי צבא"

©

**כל הזכויות שמורות
לעמותת "תורה אחרי צבא"**

ירושלים תשע"ח

טלפון להשגת הספר:

02-6511256

www.bogreytsava.co.il

bogreytsava@013.net

לעילוי נשמת

סבתא

מאירה ריינר

בת הרב שמואל שמעון בן-ציון ז"ל

מאירה כשמה כן היא

מסורה למשפחתה

רודפת שלום אמת וצדק

נלב"ע - ג' אדר התשע"ז

יהי זכרה ברוך

... "שרביט הזהב" הוא רמז לסוד "וזהב הארץ ההוא טוב" (בראשית ב, יב), כפי שמובא בשם הגאון מוילנא בספר קול התור (פרק א סעיף יא): "תורה מציון. כי מציון תצא תורה היינו התגלות סודות התורה שעיקר מקורה הוא בציון ובירושלים ... תתגלה קימעא קימעא תורת משיח צדקנו והיא תורת ארץ ישראל - סוד 'וזהב הארץ ההוא טוב'..."

(מתוך שרביט הזהב עמ' 191)

תוכן עניינים

הקדמת המחבר

ט	עניינו של חיבור זה
יא	בשורת ספר קול התור והקביעה שהגאולה תהא בדרך הטבע
יג	דברי הרב צבי יהודה קוק זצ"ל על ספר קול התור
יד	ספר שרביט הזהב - תור אסתר, קול תור אסתר וצפנת פענח
יז	מבנה הדף של ספר שרביט הזהב
יח	חמשה עשר העקרונות של תורת הגאולה של הגר"א

ספר שרביט הזהב

25	פרק א: התעוררות השמים
65	תקציר הפרק הראשון
69	פרק ב: התעוררות משיח בן יוסף
119	תקציר הפרק השני
125	פרק ג: התעוררות עמלק
151	תקציר הפרק השלישי
155	פרק ד: התעוררות המלכות
181	תקציר הפרק הרביעי
185	פרק ה: התעוררות אנשי אמנה
214	תקציר הפרק החמישי
219	פרק ו: התעוררות מלך מלכי המלכים
248	תקציר הפרק הששי
253	פרק ז: השיבה של מלך מלכי המלכים
271	תקציר הפרק השביעי
275	פרק ח: איחוד שני המשיחים
307	תקציר הפרק השמיני
313	פרקים ט-י: השגת האלף הגדול
346	תקציר הפרק התשיעי והפרק העשירי

הרחיבי מקום אהלך - נספחים

351	מילון מילות המפתח של מושגי ספר קול התור
359	מראה מקומות לבחינות שבספר קול התור
363	אינדקס הגימטריות של מגילת אסתר שנתחדשו בשרביט הזהב

הקדמת המחבר

עניינו של חיבור זה

במהלך כל הדורות ציפו וְצָפוּ בני ישראל לגאולתם, התפללו והשתוקקו לקץ. דרשו, שאלו ושיערו איך הוא יופיע - שמא בניסים גלויים, "בענני שמיא", שמא בהסתר פנים, כ"עני ורוכב על חמור". והנה אנו, בני הדור האחרון, רואים את הקץ המתגלה מול עינינו, ולא תמיד מודעים לכך. גדולי הדורות כתבו דברים סתומים, סודיים וניתנים להבנה בכמה פנים, על עניין הקץ הנכסף. והנה הגיע הקץ והוא עצמו מתגלה למי שרוצה לראותו. הוא בעצמו מלמד אותנו על הדרך בה ריבוננו של עולם החליט לגאול את עמו. הקץ מגלה לנו את עומק דברי מי שחזה אותו בחושך הגלות, הגאון מוילנא, שלימד את תלמידיו שהקץ יבוא בהסתר פנים ובדרך הטבע. וכיום יצאה בת קול והודיעה: טרחתם, יגעתם, מסרתם את הנפש, קבצתם גלויות, הפרחתם את השממה, האדרתם את התורה, קמתם מעפר ונהייתם לאומה איתנה המטילה את אימתה על כל שונאיה ... אתם הבאתם את הקץ במו ידיכם, בסייעתא דשמיא. הקץ גילה שצדק הגאון מוילנא שהגאולה תבוא רק אם נביא אותה - כך הוא רצון ה'.

ספר **שרביט הזהב** הוא פרי עיון של שנים רבות בתורת הגאולה של הגאון מוילנא, כפי שהיא מובאת בספר **קול התור**.

לאחר ההתלהבות הראשונית הטבעית מדברי ספר קול התור, הנובעת בעיקר מהקשר המוחשי שלהם למציאות בה אנו, בני דור התקומה, חיים, הבנתי שיש צורך לנסות לפצח את קליפת הכלליות של הדברים ולהביאם לעקרונות ברורים ובעלי השלכה מעשית. התמסרתי ללימוד הספר ואט אט התברר שמאחורי הריח המשכר של גאוניות הדיוקים והגימטריות של הגאון מוילנא, ישנה הדרכה מעשית שלמה ומפורטת על הדרך בה צריך להיראות קץ גאולתנו, ויותר חשוב - ישנה הדרכה איך לפעול כדי שגאולתנו תצליח.

לספר שרביט הזהב ישנן שתי מטרות עיקריות - הראשונה היא להציג את עקרונות ספר קול התור, להתעמק בהם וללמוד אותם על מנת לגלות את המסכת השלמה של כללי הגאולה של הגאון מוילנא, היורדת לפרטים כשולחן ערוך לענייני התקומה הלאומית.

המטרה השניה היא לחשוף את הסיפור המסתתר מאחורי מגילת אסתר, בו, על ידי יישום עקרונות קול התור - מתגלים כללי הגאולה שנכתבו לדורות, וכדברי הרמב"ם ש"כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר, הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם" (יד החזקה הלכות מגילה פרק ב הלכה יח).

ספר שרביט הזהב איננו עוסק בלימוד הקבלה, אלא בלימוד הלאומיות הישראלית. מושגי הקבלה המובאים בו נלקחו למטרה זו, בעיקר מספר קול התור ומספר נפש החיים, והבנתם היא הבנה כללית בלבד.

התכנים המובאים בספר שרביט הזהב נתלבנו בחבורות לימוד, שבמהלך השנים היוו מוקד מרכזי לבדיקת הדברים, העשרתם וגיבושם למסכת אחת. ברצוני להודות לכל מי שסייע בעבודת קודש זו, ומכל ידידי השכלתי, יזכרו לטוב אורי פרידמן, אלי אברהם ונרי ריינר, שעמלו בשלב הלימוד ובשלב העריכה, במסירות נפלאה ובתבונה יתרה. וגם "חבורת המהנדסים" זכורה לטוב - אבנר לייכטר, אסף צור, יעקב שוורץ ומשה בן נחמיה, שהעירו והאירו, הקשו ותירצו במהלך לימודנו הקבוע.

בשורת ספר קול התור והקביעה שהגאולה תהא בדרך הטבע

ספר קול התור הנמצא בידינו כיום, הוא שארית הפליטה של ספר גדול ומעמיק שנכתב על ידי רבי הלל ריבלין משקלוב, תלמידו ושאריו הקרוב של הגאון מוילנא. הספר מביא את עיקרי יסודות תורת הגאולה של הגאון מוילנא, המאוגדים יחדיו ומהוים מסכת שלמה של הדרכת תהליך הגאולה של ימינו. את תורת הגאולה השלמה הזו ניתן לכנות "תורת משיח בן יוסף", והיא נותנת את כללי העשייה ההכרחיים להצלחת הגאולה.

העיקרון הבסיסי, עליו בנויה כל תורת הגאולה של הגר"א, הוא שגאולת בני ישראל תלויה בעשייתם ובהשתדלותם המעשית בדרך הטבע. אם במהלך כל הדורות היה לכנסת ישראל ספק איך תתנהל גאולתה, הרי ספק זה הוסר - הגאון גילה שהגאולה תהא בדרך של "עני ורוכב על חמור" ולא ב"ענני שמיא". עד שהגאון גילה את סוד הגאולה, בני ישראל ציפו לשתי אפשרויות - "בעיתה ואחישנה". משמעות האפשרות הראשונה היא שעת הגאולה איננה תלויה בנו, כי אין לנו די זכויות, והיא תבוא כאשר יִכלו כל הקיצים (בעיתה). לפי האפשרות השנייה, הגאולה תהא בדרך המלך, בנסים גלויים, בגלל זכויותינו, כי ה' יחיש אותה (אחישנה). הגאון מוילנא גילה שנגזר מן השמים "בעיתה", אך הוא קבע שהנוסחה תהא משולבת - "גם בעיתה אחישנה", ללמדנו שאף שאופן הגאולה לא תלוי בנו, מכל מקום יש בידינו אפשרות לקדם את קיצה, אם נעשה את המעשים הנדרשים.

הגר"א גילה לתלמידיו ששנת המפנה תהא שנת ת"ר, שנה עליה כתוב בספר הזהר שנפתחים שערי חכמה עליונה ומעיינות חכמה תחתונה. המשמעות היא שתחל אז גאולת ציון, כיוון שירושלים היא מקור הופעת החכמה בעולם, ורק על ידי הבניין הלאומי הישראלי, היא תושפע. כמו כן תתגלה אז החכמה העליונה של סודות העשייה למען הגאולה בדרכו של משיח בן יוסף (בהשפעת יוסף שהוא הראשון שנקרא "חכם" ומתוך חכמתו השיג את המלכות). ואכן כשלושים שנה לפני שנת ת"ר, החלו שיירות תלמידי הגר"א לעלות לארץ ישראל והתחילו את קבוץ הגלויות.

בימינו אנו, השאלה באיזו דרך תונהג גאולתם של ישראל, שעל מנת לענות עליה נכתב ספר קול התור, נראית מיותרת - הרי אנו זוכים לחזות ממש במו עינינו בשוב ה' לציון

ובשיבת בניו לגבולם, ואנו יודעים גם שהכל מתנהל בדרך הטבע ובסיעתא דשמיא. אך עד הגאון מוילנא, לשאלה זו היתה משמעות עצומה, ולסֶפֶק אם היהודים צריכים לחכות למשיח בגלויותיהם או שמא הם צריכים לעשות את כל ההשתדלות על מנת לעלות לארץ ולכובשה, היו השלכות גורליות והרות אסון לצערנו.

מסופר בקול התור שהגר"א, לאחר מחזה נורא בו נתגלה לו יעקב אבינו, פסק לרבים שחובה על ישראל לקחת אחריות על תהליך הגאולה, חרף הסיכונים העצומים הכרוכים בדבר - משום שהיא תנוהל רק בדרך הטבע, בהסתר פנים אלוהי. משמעות הדברים פשוטה מצד אחד - היהודים צריכים לחתור לעלות לארץ ישראל, אך מאידך גיסא מאוד מורכבת - מה הם כללי העשייה? מה הם הצעדים שעלינו לנקוט? איך נדע שאנו פועלים נכון? מה הם גבולות ההשתדלות? התשובות לכל השאלות הללו גנוזות במסורת שבידי תלמידי הגר"א מהעיר שקלוב, אשר קבלו מרבם את סוד קנ"ו (156) הבחינות של משיח בן יוסף. הבחינות עצמן מובאות במרוכז בפרק השני של ספר קול התור, ועקרונותיהן פרושים לאורך כל הספר.

מאה חמישים ושש הבחינות, שהן כנגד הגימטריה של "יוסף", השווה גם לגימטריה של "ציון", הן הלב של כל הרעיון - הבנתן העמוקה והיסודית היא כהבנת כל הרעיון של הגאולה בדרך הטבע, בדרכו של משיח בן יוסף, כפי שהסביר הגאון מוילנא.

התועלת שבלימוד בחינות קול התור והכרתן הברורה, כל כך מהותית, עד שניתן לומר שהמשך הצלחת גאולתנו תלוי בדבר! נוכל להמחיש זאת בדוגמא אחת מיני רבות: מוסבר בקול התור שבניית בתים בקצה גבול הישוב, דהיינו במקום בו עדיין לא הצלחנו להתיישב (מה שנקרא "פיתחא דקרתא"), היא בעצמה מחלישה את כוחם של אויבי ישראל, ונקראת "מלחמה בעמלק", המבערת את רוח הטומאה. רק מי שלמד כלל זה בקול התור יכול להבין את התעקשותם של שונאי ישראל על כל בית וחצי בית שנבנה בשטחים בהם עדיין לא התיישבנו - ובעיקר יכול להבין עד כמה אל לנו לוותר עליהם! הכרה והפנמת הדרכתן של קנ"ו הבחינות של קול התור, היא תנאי להכרת המשך דרכה של הציונות, מתוך ידיעה ברורה לאן ואיך להוביל את תהליך הגאולה.

דברי הרב צבי יהודה קוק זצ"ל על ספר קול התור

"מיד אחרי מלחמת ששת הימים, יצא לאור הספר 'קול התור'. לרגל התכנסות בכותל המערבי במוצאי שבת, אמר רבינו (הרב צבי יהודה קוק) בהתפעלות גדולה: 'מעתי יגדל כוח ד'! דעו לכם שזה עתה יצא לאור ספר זה של תלמידי הגאון (ספר קול התור), הכולל את כל תורת הגאולה של הגאון, ספר שיאיר את ישראל'. רבינו פרסם את הספר בהתלהבות גדולה ואמר שכדאי ללמוד בו. אמנם רבינו לא היה מביא מספר זה בשיעוריו, אולי בגלל הזהירות מפני רזי תורה שבו" (עדותו של הרב דניאל אלחי, תלמיד הרב צבי יהודה, נדפסה בחוברת "עטורי כהנים", גליון 181, במדור "קורות רבינו").

ספר שרביט הזהב - תור אסתר, קול תור אסתר וצפנת פענח

לפני כחמש עשרה שנה, כאשר עקרונות קול התור כבר היו ידועים לי, בערב פורים נתחברו בעיני שלוש מילים מהפסוק הראשון של המגילה, למרות שלפי הטעמים אינן מחוברות - "אחשורוש הוא אחשורוש". זאת אומרת שאחשורוש הוא רק אחשורוש, אך "המולך" באמת בכל הסיפור הזה, הוא מלך מלכי המלכים, הקב"ה. זו היתה עבורי הזמנה להתבוננות מחודשת על כל המגילה כולה בדרך הרמז, שהקו המנחה שלה היה - במגילה זו צריך להעמיד כל אחד במקומו, ולא להיגרר אחר הסיפור הדרמטי מבלי להבין שמסתתרת כאן תורה שלמה שנכתבה לדורות, לא על מנת לרגש בלבד, אלא על מנת להנחות את דרכי הגאולה. גיליתי מהר מאוד שמושגי היסוד של ספר קול התור מופיעים במגילת אסתר בהסתברות לא רגילה. בהתלהבות ובמהירות של קצב קריאת הפסוקים, בסייעתא דשמיא, כתבתי את הפירוש "תור אסתר" הקצר, על המגילה כולה (בגירסתו הראשונה). פירוש זה הוא פענוח רמזי המגילה השייכים לעקרונות ולבחינות המובאים בספר קול התור. אין כאן חידושים מופלגים אלא פשוט יישום הכללים המובאים בספר קול התור, שבאורם נראה אור חדש שהיה גנוז עד כה במעמקי המגילה. בפירוש זה מגלים עד כמה המגילה נכתבה לדורות, והיא נקראת בשתי רמות: ברמת סיפור הצלתם של דור יהודי שושן וכל ממלכת אחשורוש - בדרך הפשט, וברמת ההזדרכה לדורות ובעיקר לדור הגאולה - בדרך הרמז.

לאחר הכתיבה המהירה של "תור אסתר", היה ברור שפירוש זה איננו מספיק, והוא זקוק להרחבה. כך החלה מלאכת ארוכת השנים של פתיחת הדברים הסתומים, הרחבת היסודות וביאור העקרונות - לעבודה זו ניתן השם "קול תור אסתר", והוא פירוש ל"תור אסתר". בתוך פירוש זה שובצו מאה חמישים ושש (קנ"ו) הבחינות של ספר קול התור (להן הוספנו את הגימטריות של מושגי קול התור, שנלקחו מביאורו של הרב יוסף ריבלין על ספר קול התור).

במרוצת עבודת הפרשנות, נתברר דבר נפלא - מגילת אסתר חתה כנראה למפתח שלה, הלא הוא ספר קול התור, שתכניו מרומזים באופן ברור לאורכה, והיא בעצמה, מזוית זו, הרחבה, ביאור והעמקת התכנים המובאים בספר קול התור.

לאחר עמל של שנים, נתגבש המתווה הנוכחי של פירוש "קול תור אסתר", הבנוי כל כולו סביב קנ"ו הבחינות של ספר קול התור, המשולבות בו בשלמות, לאורך כל המגילה, באופן שהבחינות עצמן נותנות למגילה את משמעותה הנצחית כמדריכה את הדור האחרון בפעולות הנדרשות לגאולתו. הבחינות עצמן מבוארות בביאור קצר הנקרא "צפנת פענח", המודפס מתחת לקו התחתון.

בנספח "הרחיבי מקום אהלך" הוספנו מילון מילות המפתח של תורת הגאולה של ספר קול התור. כדאי להשתמש בו במהלך הלימוד. ערך שמופיע בפעם הראשונה בספר, מסומן בעיגול⁰, וניתן למצוא אותו במילון על פי סדר אלף-בית.

קול תור אסתר הוא פירוש למגילת אסתר, ומגילת אסתר היא פירוש חי ומעשי לכל המתרחש בגאולתנו אנו, כאן במדינת ישראל בראשית צמיחת גאולתנו, הלא היא תורת הגאולה של "קמעא קמעא", כפי שמעיד עליה הירושלמי (ברכות פרק א הלכה א): "אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא בי רבי: כך היא גאולתן של ישראל - בתחילה קימאה קימאה (קמעא קמעא), כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת. מאי טעמא 'כי אשב בחושך ה' אור לי' (מיכה ז). כך בתחילה 'ומרדכי יושב בשער המלך' (אסתר ב) ואחר כך 'ויקח המן את הלבוש ואת הסוס' (אסתר ו) ואחר כך 'וישב מרדכי אל שער המלך' (שם) ואחר כך 'ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות' (אסתר ח) ואח"כ 'ליהודים היתה אורה ושמחה'" (שם).

על פי שיטת הגר"א, בעת גאולה, בארץ ישראל מתגלות הגימטריות של דרכי הגאולה מתוך פסוקי התנ"ך, על פי עיקרון "וזהב הארץ ההיא טוב". בסייעתא דשמיא זכינו גם אנו לגלות במגילת אסתר גימטריות שלא ראו אור עד היום. גימטריות אלו חותמות בחותם של אמת את כללי הגאולה הנלמדים ממנה. בהתבוננות שלנו בדרך הרמז במגילה, זכינו לזהות איך שלבי הגאולה תואמים את רצף הסיפור שלה. ולכן חלוקת הפרקים של ספר שרביט הזהב זהה לחלוקת פרקי המגילה: א) התעוררות השמים, ב) התעוררות משיח בן יוסף, ג) התעוררות עמלק, ד) התעוררות המלכות, ה) התעוררות אנשי אמנה, ו) התעוררות מלך מלכי המלכים, ז) השיבה של מלך מלכי המלכים, ח) איחוד שני המשיחים, ט-י) השגת האלף הגדול.

לאחר כל פרק של המגילה מובא תקציר של כל ענייניו. הקריאה של כל התקצירים ברצף יכולה לתת מבט כללי על הסיפור שמסתתר מאחורי מגילת אסתר.

מבנה הדף של ספר שרביט הזהב

שרביט הזהב מורכב מכמה פירושים. כדי להקל על הקורא מובא תיאור מבנה הדף.

פסוקי המגילה

ז. וַיְהִי אִמּוֹן^(נ) אֶת הַדָּסָה הַיָּא אֶסְתֵּר בַּת דָּדוּ^(נ) כִּי אֵין לָהּ אָב וְנִנְעָה יַפֵּת תֵּאָר^(נ) וְטוֹבֵת מְרָאָה וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקַחָהּ מִרְדְּכָי לֹו לְבַת^(נח).

תור אסתר - פירוש תמציתי מאת המחבר, המתמקד ברמזים של המגילה הקשורים לעקרונות של ספר קול התור.

תור אסתר: ^(נ) וַיְהִי אִמּוֹן - אסתר היא מלכותא דארעא הפועלת את פעולתו של משיח בן יוסף - עשיה למען הגאולה להקים אנשי אמנה.

קול תור אסתר - ביאור והרחבה של תור אסתר, מאת המחבר.

קול תור אסתר: מרדכי אומן את אסתר - משיח בן יוסף משפיע על מלכותא דארעא, על בני ישראל במצבם בגלות... שכידוע בגלל העדרותם חרבה ירושלים, כמובא בקול התור (פ"א סי' יז): **"אחד האמצעים העיקריים לקיומה של כל עבודתנו היא הקמת אנשי אמנה, על פי חז"ל (שבת קיט ע"ב) כי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה וכו'".** וכדי לבטל את הגלות... וזהו עניין "עשה משפט מבקש אמונה" (ירמיהו ה, א) וכמובא בבחינה קיג¹:

הקטעים המובאים בכתב מודגש הם ציטוטים שנלקחו מספר קול התור, אשר חיבר רבי הלל משקלוב תלמיד הגר"א.

בחינה קיג: "עשה משפט מבקש אמונה" - בפסוק "שׁוֹטְטוּ בְּחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם וְכוּ" (ירמיהו ה, א) ושם "אם תִּמְצָאוּ אִישׁ, שהוא בסוד גבריא, מִבְּקֵשׁ אֲמוֹנָה" בסוד "קִרְיָה נְאֻמָּנָה" הבא לפני הפסוק: "צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה" (ישעיהו א, כז). וכן "צִדִּיק בְּאֲמוֹנָתוֹ יִחְיֶה" (חבקוק ב, ד). ועל הפסוק "עשה משפט מבקש אמונה" (ירמיהו ה, א) דרשת חז"ל על דבר אנשי אמנה בירושלים.

במסגרות האפורות מובאות הבחינות (הכללים), המופיעות בספר קול התור, אשר קיבל רבי הלל משקלוב מפי רבו הגאון מוילנא.

מתחת לקו התחתון מובא **פירוש צפנת פענח**, שהוא ביאור לבחינות של קול התור, מאת המחבר. פירוש זה בנוי על פי מבנה קבוע של שלוש נקודות התייחסות העוזרות להבין את המסר של כל בחינה: **הבנת המקור** המובא בבחינה, **הקשר עם משיח בן יוסף והמסר לדורות**.

¹ **בחינה קיג: הבנת המקור:** מהפסוק "עשה משפט מבקש אמונה" (ירמיהו ה, א) - אנו רואים בפסוק שעשיית הצדק נקראת "אמונה", וזהו הפסוק המרכזי העוסק במושג "אנשי אמנה" - אותם יש לחפש בחוצות ירושלים, בעיר הצדק והמשפט. **הקשר עם משיח בן יוסף:** משיח בן יוסף שייך למושג "אנשי אמנה" משני כיוונים: (א) "איש" הוא גבריא, הפועל במידת הדין, ולכן הוא משיח בן יוסף. (ב) "אמונה" שייכת למושג צדק - "צדיק" שהוא רמו ליוסף. **העיקרון הנלמד לדורות:** עיקר עניינו של משיח בן יוסף הוא לפעול כ"איש אמנה", דהיינו איש של צדק ומשפט, הקשור לתקומה הלאומית, על פי הפסוק -

בנספח

איש^ו

הוא כינוי למלאך גבריא. ראה גבריא.

מילון מילות המפתח של מושגי ספר קול התור, מאת המחבר, בו מבוארים הערכים המרכזיים של תורת הגאולה של ספר קול התור.

חמשה עשר העקרונות של תורת הגאולה של הגר"א

מאה חמישים ושש (קנ"ו) הבחינות של משיח בן יוסף מובאות בפרק השני של ספר קול התור, ומסודרות לפי סדר אלף בית, ולא לפי סדר ענייני. בעזרת ה' יתברך שמנו לב שניתן לסדר את הבחינות לאשכולות, המאפשרים למעשה לחלק את תורת משיח בן יוסף לעקרונות יסודיים. מובאים כאן חמשה עשר העקרונות היסודיים.

העיקרון הראשון: הנהגת מידת הדין בדרך הטבע

הגאולה תבוא בדרך הטבע, זאת אומרת באופן שישראל צריכים לפעול בעצמם בעולם המציאות, על מנת להשיג התקדמות בגאולתם, בבחינת "עני ורוכב על חמור" ולא בדרך ניסית בה הקב"ה מושיע את ישראל במופתים וללא עשייתם, כפי שהיה ביציאת מצרים, בבחינת "ענני שמיא". ההנהגה הזאת נקראת "הנהגת מידת הדין", לעומת הנהגת הנס הנקראת "הנהגת מידת החסד".

(בחינות: לב, לד, לט, מט, ע, פז, קד, קיב, קלז, קנא, קנב)

העיקרון השני: "מן הצרה לישועה"

ההתקדמות בתהליך הגאולה תלויה בכניסה למצבים של צרה וצער, שהרי דוקא ההתגברות עליהם מביאה את הישועה, בבחינת "ועת צרה היא ליעקב וממנה יִנְשֵׁעַ" (ירמיהו ל, ז) - דוקא ממנה יושע, זאת אומרת שהישועה תלויה בהופעת המכשולים וההתגברות עליהם.

(בחינות: ב, ז, ט, י, יט, כ, כג, כד, כה, כז, כט, ל, לז, נז, סג, עד, פח, צא, צב, ק, קיד, קכא, קכט)

העיקרון השלישי: "עוד יוסף חי"

כל העשייה המכונה "משיח בן יוסף", הינה שְׂבָרִית וכביכול נידונה לכישלון, לולי ההתערבות וההצלה השמימית. ניתן להגדיר את העשייה כאילו נגזר עליה מיתה (כפי שנגזר על משיח בן יוסף), אך הגזרה מתבטלת בכל עת, וניתנים חיים בחסד מן השמים להחיות את התהליך - בבחינת "עוד יוסף חי". המשמעות היא שבכל עת, מפעל הגאולה נמצא בסכנת הרס, אך תמיד באה הישועה, והסכנה מורחקת - והפועלים לקדם את תהליך הגאולה נידונים לחיים.

(בחינות: מו, עא, עז, פו, צג, קח)

העיקרון הרביעי: איתערותא דלתתא

המניע לעשיה צריך להיות התעוררות רצונית של בני ישראל לפעול ולקחת אחריות על גורלם, מבלי להסתמך על ניסים גלויים. צריכה להיות התארגנות מעשית, על ידי מנהיגים הדוחפים את כל בני ישראל להתעורר לפעול בדרך הטבע למען גאולתם. (בחינות: יא, יד, כא, מב, מח, פג, קג, קו, קלו, קלח)

העיקרון החמישי: מלחמה בעמלק

סלילת הדרך לגאולתנו באה בתנאי שנבער את רוח הטומאה של אויבי ישראל, "הרוח העמלקית", הנאחזת דוקא בארץ הקודש. מלחמה זו נעשית בחֲזָקָה, דהיינו על ידי קניין קרקעות ואחיזה בהן על ידי חקלאות, וגם בחוזקה - על ידי מערך מלחמתי. (בחינות: יז, יח, לג, לו, מ, מא, מד, מה, מז, נה, נח, נט, סב, סה, עב, עח, קיז, קכח, קלא, קמ, קנ, קלד, קמח)

העיקרון השישי: "הקץ המגולה"

התקדמות הגאולה תלויה בהופעת סימנים ברורים במציאות, כגון הארץ הנותנת את פירותיה, ולכן אחד מיעודיו של משיח בן יוסף הינו לדאוג לכך שסימנים אלו יופיעו - כלומר יש לפעול לנטיעת הארץ ולהגברת החקלאות וכל המצוות התלויות בארץ, דהיינו "לגלות את הקץ". (בחינות: ח, כב, לא, לח, סו, צ, קלב, קנג, קנה)

העיקרון השביעי: קבוץ גלויות

הצלחת תהליך הגאולה תלויה בקבוץ גלויות מאסיבי, ולכן פעולתו של משיח בן יוסף צריכה להיות הכשרת המצב המאפשר קבוץ גלויות ועידוד העליה לארץ ישראל, על ידי מגוון פעולות התומכות במהלך. (בחינות: א, עג, צט, קב, קטז, קיח, קכד, קלט)

העיקרון השמיני: בניין ונטיעה

קבוץ הגלויות חייב להביא את בני ישראל להיות פעילים בבניין ונטיעת הארץ, שהרי אלו הפעולות המאפשרות את עצם האחיזה בארץ, ומתוך כך "ביעור רוח הטומאה" על ידי החלשת כוח אויבינו שנאחזים בה בגזל. (בחינות: ד, סד, פב, פג, קלג, קמט, קנד)

העיקרון תשיעי: "אנשי אמנה"

עיקר עניין הגאולה הוא להצמיח אנשי אמנה בארץ הקודש, ולא די בלהפריח את שממת הארץ, אלא אדרבה, אם בזכות קבוץ הגלויות ובזכות ישוב הארץ, לא יצמחו אנשים

מתוקנים במידותיהם, בדעותיהם ובמעשיהם, לא תושג תכלית פעולותיו של משיח בן יוסף, ולשווא יהיה עמלנו. הצמחת אנשי אמנה הינה תנאי קיומי לכל המפעל של משיח בן יוסף.

(בחינות: ג, ה, ו, עה, פב, פט, קט, קיג, קכד, קכו, קל, קמג)

העיקרון העשירי: צפנת פענח

אחד היעודים החשובים של משיח בן יוסף הוא לגלות את סודות התורה, סודות שמתווים את דרך הפעולה המעשית שעלינו לנקוט למען גאולתנו. המשך תהליך הגאולה תלוי בגילוי סודות אלו.

(בחינות: טז, כו, נ, צח, קכב)

העיקרון האחד עשר: "פסא דוד"

כל פעולותיו של משיח בן יוסף דרך מידת הדין, הן הכנה למהלך עליון יותר שיופיע דרך מידת החסד וניסים גלויים. כל העשייה של מהלך הגאולה בדרך הטבע הינה הכנה המכונה "פסא דוד" - משיח בן יוסף הוא הכסא עליו ישב מלך המשיח. משמעות הדבר היא שהפעולות בדרך הטבע הן רק שלב ראשון בגאולה - בשלב השני תהא הנהגת חסד גלוי.

(בחינות: סז, צד, קכג, קכה, קכו, קמא, קמד)

העיקרון השנים עשר: "טצ"ץ"

ההשתדלות של העשייה בדרך הטבע צריכה להיות בשיא היכולת, מה שמתבטא במונח "אלף פחות אחד" - דהיינו מספר 999, הנרמז ב"טצ"ץ" (9 ביחידות, 9 בעשיריות, 9 במאות). העיקרון הוא שרק אם בני ישראל יעשו את שיא ההשתדלות בדרך הטבע לגאולתם (דהיינו טצ"ץ הנקרא "אלף פחות אחד"), הם יקבלו את התוספת השמימית - "האחד" שמשלים את האלף, ומסמל את הגאולה השלמה. התוספת הזאת תבוא בדרך החסד ובניסים גלויים לאחר שיא ההשתדלות.

(בחינות: יב, טו, לה, מג, נא, נב, נג, ס, סא, עו, פד, פה, קז, קכ, קמב)

העיקרון השלושה עשר: "חיבור שמים וארץ"

הפעילות הארצית של משיח בן יוסף היא זו שמושכת את השפע השמימי המסוגל לרדת לארץ בזכות עצם פעילות זו, ומייצרת מתוך כך את החיבור בין השמים לארץ - דהיינו הופעת רצון ה' במציאות.

(בחינות: כח, נד, נו, סח, סט, צז, קה, קמה, קנה)

העיקרון הארבעה עשר: "איחוד שני המשיחים"

שני הכוחות הפועלים בכל הדורות - כוח משיח בן יוסף בדרך הטבע, וכוח משיח בן דוד בדרך הנס - צריכים להתאחד. שני הכוחות הללו, המכונים "שני המשיחים", צריכים לפעול יחדיו כדי שיצליח מהלך הגאולה. העיקרון הוא שהכוחות מתאחדים רק על ידי פעולותיו של משיח בן יוסף, שכאשר הוא פועל ומתעצם, אז מצטרף אליו כוחו של משיח בן דוד, ושניהם מתאחדים להיות כוח אחד משולב שמביא את הגאולה השלמה - על ידי הופעת מלך המשיח.

(בחינות: יג, עט, פ, פא, צו, קא, קי, קיא, קיט, קטו, קמו, קמז)

העיקרון החמישה עשר: "תיקון עולם"

מטרת כל העשייה של משיח בן יוסף והחתימה לאחדות שני המשיחים, איננה רק אינטרס ישראלי בלבד, אלא היא באה להושיע את כל העולם כולו מנמיכותו, ולתת לו את הגודל הראוי לו על ידי הופעת מלכות ה' בעולם כולו - תיקון עולם במלכות שדי.

(בחינות: צה, קנו)

יהי רצון שספר שרביט הזהב יהיה רצוי לרוב אחינו, ושנזכה בלימוד בו להועיל לגלות את הקץ ולדרוש טוב לעמנו.

אילן צפורי

פרק א

התעוררות השמים

פרק א: התעוררות השמים

הפרק הראשון של המגילה הוא סיפור התעוררות השמים להתחיל את גאולתם של ישראל. זהו סוף תקופת "שינת המלך", וכלל ישראל (המלכה) עדיין לא עושה דבר לגאולתו. אדרבה המלכה נקראת אז "ושתי" כיוון שאינה עושה את דבר המלך, אך מלך מלכי המלכים מתחיל לעורר את ההשפעות העליונות שיסייעו למשיח בן יוסף⁰ (מרדכי) לעורר את מלכות ישראל (אסתר).

א. וַיְהִי בַיָּמֵי אַחַשְׁוֵרוֹשׁ, הוּא אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ^(א) מֵהַדּוֹ וְעַד כּוֹשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה.

תור אסתר: ^(א)אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ - אחשורוש הוא המולך משום שמלך מלכי המלכים עדיין לא מגלה את מלכותו.

קול תור אסתר: מאחורי סיפור המגילה מסתתר סיפור גדול הנרמז במילותיה - "אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ", אך "אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אַחַשְׁוֵרוֹשׁ", דהיינו הוא בסך הכל אחשורוש, ומי שמולך באמת הוא מלך מלכי המלכים, הקדוש-ברוך-הוא. אחשורוש לאורך כל המגילה עושה אך ורק את רצון המלך, הוא אינו אלא כלי לבצע את המהלכים של מלך מלכי המלכים. ומכאן צריך להבין למה אחשורוש הוא המולך - משום שריבונו של עולם מנהיג את עמו בעת הגלות בהסתר פנים⁰ נורא. הנהגה זו תמשך עד שישראל יתחילו לפעול לגאולתם בדרכו של משיח בן יוסף, ועד ש"יתעורר" מלך מלכי המלכים, כנרמז במגילה: "בְּלִילָהּ הַהוּא נִדְּדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" (ו, א).

מגילת אסתר גונזת בקרבה את סודות ההתעוררות של ישראל למען גאולתם, המביאה בעקבותיה להתעוררות של מלך מלכי המלכים. התעוררות ישראל הינה בדרך של משיח בן יוסף, הפועל על פי מידת הדין, על ידי קניו (156) בחינות⁰ (דרכי עשיה), המובאות בספר קול התור. כל הנרמז במגילה נרמז לדורות, והמפתח לדברים הוא על פי תורה שלמה שהנחיל הגאון מוילנא לתלמידיו - תורת הגאולה בדרך העשיה בעולם הסתר הפנים, הלא היא תורת משיח בן יוסף.

ההנהגה האלוהית הפועלת בסתר עליון במגילת אסתר, היא הנהגת הגאולה דרך משיח בן יוסף הפועל באיתערותא דלתתא⁰. זו ההנהגה התלויה בעשיה ממשית של "מלכותא דארעא" - הלא היא עם ישראל בהופעתו בעולם העשיה. וזהו "נְיָהִי בְיָמַי", המרמז על צער והסתר פנים - וצער הוא ההנהגה של מידת הדין הפועלת דרך ההסתר פנים, דהיינו הנהגת משיח בן יוסף, כפי שיבואר.

ב. בְּיָמִים הָהֵם^(ב) כְּשֶׁבַת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ עַל כֶּסֶא מְלָכוֹתוֹ^(א) אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה.

תור אסתר: ^(ב)בְּיָמִים הָהֵם - אלו ימים מיוחדים של הסתר פנים, בהם יושב אחשורוש על כֶּסֶא מְלָכוֹתוֹ של מלך מלכי המלכים, הקב"ה.

קול תור אסתר: מובא בספר פרי עץ חיים (בשער היו"ט ראש השנה וכו' פרק ה - סוד הפורים דף קי ע"א) שזמן מגילת אסתר הוא זמן "הדורמיטא" - כלומר זמן השינה כביכול של מלך מלכי המלכים, כאשר עמו נמצא בגלות. סיפור המגילה הוא סוף זמן הדורמיטא. עיקר הנס יהיה כאשר "בְּלִילָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ", כלומר כאשר יתעורר מלך מלכי המלכים לגאול את עמו ולבנות את ביתו. בתקופת שינת המלך, המלכות העליונה ומלכות הארץ (בני ישראל במציאות) נמצאים "אחור אל אחור". זהו הסתר פנים נורא בו שוכנים ישראל, בעיקר משום שהם בחרו להיות רחוקים ממלך מלכי המלכים על ידי עשייתם שאיננה על פי רצון המלך, כפי שיבואר בהמשך - בבחינת "גַם נִשְׁתִּי הַמֶּלֶכָה ... וְתִמְאֵן הַמֶּלֶכָה וְשִׁתִּי לְבוֹא בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ".

התעוררות המלך תלויה בהתעוררות בני ישראל לפעול למען גאולתם. כל עניין ההנהגה האלוהית הפועלת במקביל כביכול לעשיה הישראלית בעולם, מוסבר באריכות בספר נפש החיים של רבי חיים מוולוז'ין (בעיקר בשער א), למשל בפרק ט: "ולכן בעת קריעת ים סוף, אמר הוא יתברך למשה: 'מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו' (שמות יד, טו), ר"ל דבדידהו תליא מלתא, שאם המה יהיו בתוקף האמונה והבטחון ויסעו הלוך ונסוע אל הים, סמוך לבם לא יירא, מעוצם בטחונם שודאי יקרע לפניהם, אז יגרמו על ידי זה התעוררות למעלה שיעשה להם הנס ויקרע לפניהם". זהו עניין "תנו עז לאלהים", שכביכול ההנהגה של בני ישראל בארץ נותנת את העוז להנהגה העליונה ומורידה בזה האופן את השפע

לישראל ולעולם. ואם ישראל אינם עושים את רצון המלך, אז הם בגדר "מכחישים פמליא של מעלה" או "צור ילדך תשי" (דברים לב, יח), כביכול הם מחלישים את הכוח של ההנהגה האלוהית. ושם באריכות נאמר שההנהגה האלוהית נמשלת ליחס שבין שני הכרובים, שהיו מפנים את פניהם לצדדים כאשר היה ריחוק בין ישראל לאביהם שבשמים, והיו במצב של "פנים אל פנים" כאשר בני ישראל עשו את רצון הבורא (עיין שם ש"א פרקים ח-ט).

מגילת אסתר מתחילה בתקופה של הסתר פנים גדול הנקרא "השנה" של המלך, הנגרמת משום שבני ישראל לא מתעוררים לעשות את רצון המלך (כפי שיבואר בהמשך), שהוא התעוררות וכיסופים לתקומה הלאומית בארץ ישראל והשתוקקות לקיים את המצוות - לא רק בגלות, אלא דוקא במקום בו הן מקבלות את עצם חיותן, הלא הוא ארץ ישראל.

תחילת המגילה (עד פסוק ט) מתארת לנו את מלכות השמים (הספירות⁰ העליונות) - דהיינו הרצון האלוהי הגנוז, שהוא מקור ההשראה הישראלית, שרוצה לתת את השפעתו על מלכות הארץ - בני ישראל ("המלכה"), כדי שיתעוררו למעשים שיאפשרו להוריד שפע זה.

כפי שיבואר לאורך כל המגילה, לגאולתם של ישראל פועלים כוחות משולבים - חלקם במידת חסד-החינם, כלומר כוחות שנותנים הצלחה ושפע מהשמים, וחלקם במידת הדין, בהסתר פנים, כלומר כוחות המופעלים על ידי עשיית בני ישראל ומעוררים את הכוחות השמימיים. בלשון ספר קול התור מדובר על הנהגת "משיח בן דוד"⁰ (במידת החסד) העוזרת להנהגת "משיח בן יוסף" הפועלת בארץ, בעולם העשייה, כדי לקדם את הגאולה, כפי שכתוב שם בכמה מקומות, כגון בפרק ב, חלק ב, סימן א: **"שני משיחי הדורות הם הכוחות הנסיים המחזיקים את קיום ישראל וחיזוקם בכל ימי הגלות והמסייעים הנסיים בעקבות משיחא. משיח בן יוסף הוא הכח הנסי לקיום וחזוק הגשמי ומשיח בן דוד הוא הכח הנסי לקיום הרוחני של ישראל בכלל ובפרט"**. אך במקומות רבים בספר קול התור מבואר שבמובן "קיום וחיזוק הגשמי" של תפקידו של משיח בן יוסף, לא נכללים רק עניינים חומריים, אלא גם עניינים רוחניים הקשורים לביסוסה הגשמי של האומה: **"יעודו הכללי של משיח בן יוסף הוא בשלשה דברים: גלוי רזי התורה, קבוץ גלויות, וביעור רוח הטומאה מן הארץ"** (פרק א סימן ו). ולכן המשמעות היא (וכפי שיבואר באריכות בהמשך הספר) שקיימים שני כוחות שמימיים שמופעלים על ידי ישראל הפועלים במציאות. הכוח האחד מסייע להתמודד עם

עולם הטבע והנהגת הסתר הפנים של הקדוש-ברוך-הוא, והוא כוח "משיח בן יוסף" במידת הדין. הכוח השני, המכונה "משיח בן דוד", הוא הכוח של מידת החסד שמושפעת על כל מעשה של מידת הדין של משיח בן יוסף ומסייעת להצליח את כל הפעולות. בדרך זו מתאחדים שני הכוחות, בזכות עשייתו של משיח בן יוסף, וזהו איחוד שני המשיחים⁰, כפי שכתוב בקול התור (פרק ב חלק ב סעיף א): **"כשם שבגאולה הכללית** (דהיינו השלבים ההיסטוריים של הגאולה - תקופת משיח בן יוסף ותקופת משיח בן דוד), **משיח הראשון הוא משיח בן יוסף והמשלים הוא משיח בן דוד, כך בכל פעולה ופעולה שבכל עקבות האתחלתא הנעשית באיתערותא דלתתא בדרך הטבע, קימעא קימעא, לפי הכלל הגדול של רבנו - הסיוע השמימי הראשון בא ע"י משיח בן יוסף ושלמותה בא ע"י משיח בן דוד"**.

היסוד המרכזי בתורת הגאולה של הגר"א הוא שהשפע האלוהי יבוא מהשמים רק כאשר כלל ישראל יתעורר לעשייה ויפעל הוא בעצמו לקידום גאולתו, בתחומים המוזכרים לעיל: ישוב הארץ והרמת קרן התורה. במידה ועם ישראל יפעל בארצו להשיג את המטרות הללו - במילים אחרות יתנהג על פי הנהגת משיח בן יוסף - הוא יקבל את השפע העליון המבטיח את הצלחתו, דהיינו השפעת משיח בן דוד, בבחינת "יהודה⁰ מציל את יוסף".

תחילת המגילה מתארת את מצבו של עם ישראל כשהוא בגלות ואיננו פועל את פעולתו - איננו מתעורר לעשייה למען גאולתו, ועל כך תבוא עליו הצרה שממנה יושע.

פתיחת המגילה מרמזת על הרצון האלוהי העליון, השמימי - המלכות העליונה - הרוצה להשפיע על ישראל את ההשראה שתביא אותו להתעורר לעשייה. וזהו **"כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אֶחְשׂוּרוֹשׁ עַל כֶּסֶא מְלָכוֹתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבֵּיכָה"** - אחשורוש יושב על כסא מלכותו של מלך מלכי המלכים, בשושן הבירה, ובסופו של דבר הולך להוציא לפועל את הרצון של המלכות האמיתית, המלכות של מלך מלכי המלכים, מלכו של עולם, והוא יגרום לישראל להתעורר.

תור אסתר: ^(א)כְּסֵא מְלָכוֹתוֹ - כְּסֵא מְלָכוֹתוֹ של מלך מלכי המלכים - זהו סוד כסא דוד, אותו מכין משיח בן יוסף.

קול תור אסתר: המלך עליון, המנהיג את עולמו בחסד, רוצה שיכינו לו כסא מלכות תתאה על ידי עמו ישראל. הרצון הזה להשפיע את המלכות העליונה נקרא "כסא דוד". כסא זה נבנה על ידי משיח בן יוסף, בפעולותיו בעולם העשיה, כמובא **בבחינה סז:**

בחינה סז: "כסא דוד" (ישעיהו ט, ו) על פי הכתוב בישעיהו "למַרְבֵּה המְשֻׁכָּה וְלְשָׁלוֹם אֵין קֶץ עַל כֶּסֶא דָּוִד וְעַל מַמְלַכְתּוֹ לְהַכִּין אֶתְּהָ וְלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבְצַדִּיקָה מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם קִנְיָת ה' צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹאת" - הוא משיח בן יוסף ושם: "לְהַכִּין אֶתְּהָ וְלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבְצַדִּיקָה". ושם, (לפני פסוק זה) "כִּי יֵלֵד יֶלֶד לָנוּ וְכוּ". ועל פי האריה"ק (בברכת בונה ירושלים) חובה גדולה וקדושה לכוון תמיד בתפלת "כסא דוד עבדך" שמשיח בן יוסף לא יהרג על ידי ארמילוס הרשע וכן: "אֶקִּים אֶת סֵכֶת דָּוִד הַנִּפְלֵת" (עמוס ט, יא), כל לשון קימה שייך למשיח בן יוסף ראה להלן (סימן קלג)* בחינה קמה אַלְמָתִי, גם מרומז במלת "נִפְלֵת" (בחולם מלא). ותכלית עבודתנו בקבוץ גלויות היא להכין כסא דוד במלחמתו נגד ארמילוס הרשע בסוד מְלַחְמָה לְה' בְּעִמְלֵק¹. [נופלת שווה משיח בן יוסף, שווה 566]

* כל ההפניות במסגרות האפורות הן הפניות פנימיות של ספר "קול התור" ואינן קשורות לחיבור שלנו.

"כסא דוד" הוא תכלית הפעולות של כלל ישראל באיתערותא דלתתא, והוא מסמל את ההקבלה שבין העשיה הישראלית לבין הכסא העליון של מלך מלכי המלכים, הרוצה שתהא לו דירה בתחתונים - כלומר חיבור בין מלכות שמים

¹ **בחינה סז:** **הבנת המקור:** הנביא ישעיהו (פרק ט) מדבר על הופעת מלך המשיח, שיישב על כסאו של דוד המלך, דהיינו ימשיך את המלכות על ידי ביסוסה לדורות. **הקשר עם משיח בן יוסף:** "כסא דוד" מקביל ל"סוכת דוד", בה נאמר לשון קימה ("אקים את סוכת דוד הנופלת"), וכל לשון "קימה" היא ביעודו של משיח בן יוסף, משום שביוסף נאמר "קמה אלומתי". כמו כן "נופלת" שווה "משיח בן יוסף" בגימטריה. בנוסף בישעיהו (שם) נאמר "להכין", "ולסעדה" - אלו ביטויים של הכנה ותמיכה השייכים לפעולות של משיח בן יוסף בדרך הטבע. כמו כן נאמר שם "ילד" שמזכיר "נער", שהוא יוסף, ומרמז על משיח בן יוסף שהוא ראשון. **העיקרון הנלמד לדורות:** מי ש"מכין", דהיינו מעמיד על כנו את כסא דוד, הוא משיח בן יוסף. זאת אומרת שכל תקופת משיח בן יוסף היא הכנה למלכות בית דוד, ועל פי המליצה תקופה זו היא הכסא של מלכות בית דוד, דהיינו מלך המשיח.

למלכות הארץ. המגילה מתחילה בתיאור המצב המצער בו "אַחֲשֹׁרוּשׁ עַל כֶּסֶא מְלָכוֹתוֹ" - של מלך מלכי המלכים, במקום שבני ישראל יבנו את כסא מלכותו (של הקב"ה). בתקופת הדורמיטא יושב אותו גוי על הכסא ומעכב את גאולת ישראל.

ג. בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹתוֹ^(ה) עָשָׂה מִשְׁתָּה לְכָל שָׂרָיו וְעַבְדָּיו, חֵיל פָּרַס וּמְדֵי הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לְפָנָיו.

תור אסתר: ^(ז) לְמַלְכוֹ - בשנת שלוש (קו הרחמים^ו) לְמַלְכוֹ על פי הפשט, "לְמַלְכוֹ" על פי הרמז, דהיינו המלך של אותו גוי, שהוא מלך מלכי המלכים, העושה "מִשְׁתָּה לְכָל שָׂרָיו וְעַבְדָּיו" - הפמליה של מעלה (הספירות העליונות), כדי להתחיל לבנות את קו הרחמים.

קול תור אסתר: המגילה עומדת לתאר איך מתחיל התהליך שיוביל בסופו של דבר לגאולה הממשית של בני ישראל. על פי מה שאמר הפרי עץ חיים, זמן הגלות הוא זמן השינה של המלך כביכול, שאיננו מושיע את עמו ואיננו נותן לו שפע משמים על מנת שיוכל לחזור לארצו ולבנות את הלאומיות הישראלית ואת בית המקדש. בתקופה זו, ההנהגה האלוהית כנוסה בספירות העליונות (דהיינו המחשבה האלוהית) ואיננה יוצאת אל הפועל בעולם המעשה, שהוא עולם ממשות ההופעה הלאומית של כנסת ישראל. ולכן נאמר "בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ" - בשנה השלישית שמצליח אחשורוש למלוך, משום שמלך מלכי המלכים ישן עד עכשיו, והיא גם שנת שלוש, דהיינו שנת בניית קו הרחמים, לְמַלְכוֹ - מלך מלכי המלכים. כאשר כלו שלושת השבועות והגיעה העת שישראל ישובו לארצם, מתחיל מלך מלכי המלכים בעשיית "מִשְׁתָּה לְכָל שָׂרָיו וְעַבְדָּיו" בלבד - דהיינו לספירות העליונות. רק הן מקבלות בשלב זה שפע עליון, שאיננו יורד עדיין על ישראל. ובכך מתחילה בניית קו הרחמים, שהוא הקו האמצעי, הנרמז "בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ" (המספר הראשון שיש לו אמצע - על פי מהר"ל). הקו האמצעי הוא הבונה את ירושלים, דהיינו "הבירה", כפי שדוד מצווה את שלמה לבנות את המקדש: "ולבנות הבירה אשר הכינותי" (דברי הימים א כט, יט), וזהו "שושן הבירה" (כמבואר בסמוך). ולכן "בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ" מרמז על פי שינוי בניקוד ל"בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ" - דהיינו שנת שלוש (שנת בניית הקו האמצעי - קו הרחמים) של מלך מלכי המלכים שהוא מלכו של אחשורוש.

כידוע עניין הגאולה הוא בניין היסוד⁰ (כפי שיבואר בהמשך), ובניית היסוד הוא תנאי להורדת השפע לארץ (שכידוע היסוד מוריד את השפע למלכות), דבר שיאפשר את שיבת ציון והכנת בניין בית המקדש - וזהו בתפקידו של משיח בן יוסף.

"שׁוֹשֵׁן הַבִּיכָה" מרמז על המצב בו השפע נשאר בשמים - "שׁוֹשֵׁן" מרמז על "שש", דהיינו הספירה הששית שהיא ספירת התפארת, כאשר היא איננה עדיין בגדלות, דהיינו איננה משפיעה את החסד שלה על היסוד, ולכן היא נקראת "שׁוֹשֵׁן" (צורת ההקטנה) - כלומר קו הרחמים הבונה את ירושלים עדיין לא מצליח לפעול. וזהו "כֶּסֶא מְלָכוֹתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשֵׁן", ללמדנו שעל ידי התעוררות ישראל יהפך בהמשך קו הרחמים ל"תְּפָאֶרֶת גְּדוּלָתוֹ" ("גדולה" היא חסד), דהיינו קו הרחמים שיצליח להוריד את החסד, כאשר יבנה היסוד על ידי משיח בן יוסף (כפי שיבואר).

ד. בְּהִרְאֵתוֹ אֶת עֶשֶׂר^(ה) כְּבוֹד מְלָכוֹתוֹ וְאֶת יְקָר תְּפָאֶרֶת^(ו) גְּדוּלָתוֹ, יָמִים רַבִּים שְׂמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם.

תור אסתר: ^(ה)עֶשֶׂר - אלו עשר ספירות ההנהגה.

קול תור אסתר: מכאן מתחיל התיאור של התכנסות המחשבה האלוהית למען גאולתם של ישראל, בזמן השינה, לפני שתתחיל ההשפעה הממשית על ישראל. מתואר כאן העולם העליון בו גנוז הרצון העליון, הרוצה לתת את השפעתו על מלכותא דארעא - וזהו "עֶשֶׂר כְּבוֹד מְלָכוֹתוֹ", כלומר עשר ספירותיו העליונות של מלך מלכי המלכים, שעל ידן הוא מנהיג את עולמו, וכמובא בספר פרדס רימונים ש"עֶשֶׂר" שייך לשון "עֶשֶׂר" - רמז לעשר ספירות. הכוונה היא שבעולמות העליונים, המחשבה האלוהית מתכננת את גאולתם של ישראל, עוד לפני שהיא יוצאת אל הפועל במציאות. אז ישראל הם בבחינת "היינו כחולמים" (תהלים קכו, א), אך בהמשך, בשעת ההתעוררות, הם ייִדְרְשוּ לפעול כמשיח בן יוסף.

תור אסתר: ^(ו)תְּפָאֶרֶת - קו הרחמים שבו ירושלים נבנית.

קול תור אסתר: תפארת היא קו הרחמים, וכאמור בניין ירושלים שייך לקו הרחמים, כפי שאנו אומרים בברכת המזון "בונה ברחמיו ירושלים". וזהו עניין

שְׁמוֹנִים וּמֵאָת יוֹם שֶׁל הַמִּשְׁתָּה שֶׁעָשָׂה הַמֶּלֶךְ לַפְּמִלְיָה שֶׁל מַעֲלָה, כְּפִי שֶׁכְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ אֶסְתֵּר רַבָּה (פְּרָשָׁה ב פִּסְקָה ב): "שֶׁשָׁה נִיסִין הָיָה פּוֹתַח וּמְרָאָה לְהֵן בְּכָל יוֹם", דְּהֵיִינוּ בְּכָל יוֹם הָיָה מְרָאָה לְהֵם פֶּן אַחַר שֶׁל בְּנִיין קו הַתְּפָאֶרֶת⁰ (שֶׁשָׁה נִיסִין - שֶׁהָרִי הַתְּפָאֶרֶת הִיא הַסְּפִירָה הַשְּׁשִׁית וְנִסּוּ הוּא עֲנִיין הַהֲנַהֲגָה הָעֲלִיוֹנָה), וְשֵׁם בַּהֲמִשָּׁךְ הַמִּדְרָשׁ: "רִי יוֹדָה בְּרִי סִימּוֹן אִמְרָה סְעוּדַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָרָאָה לְהֵן, רִי לּוֹי אִמְרָה בְּגַדֵי כְּהוֹנָה גְּדוּלָה הָרָאָה לְהֵם". וְהַכֹּל הוּא עֲנִיין הַתְּעוּרָרוֹת קו הַרְחֻמִּים עַל מִנַּת לְבָנוֹת אֶת יְרוּשָׁלַיִם. וּבְבִיאוֹר הַגֵּרִי אַ עַל אֶסְתֵּר, מוּבָא שְׁכִיּוֹן שֶׁהָרָאָה לְהֵם שֶׁשׁ מִתְּנוֹת בְּכָל יוֹם וְעָשָׂה מֵאָה שְׁמוֹנִים יוֹם שֶׁל מִשְׁתָּה, יֵשׁ כַּאֲן תַּתְּרִי"פ (1080) מִתְּנוֹת עֲלִיוֹנוֹת. תַּתְּרִי"פ מִתְּנוֹת הוּא מוֹשֵׁג יְדוּעַ הַמוֹסָבֵר גַּם בְּסִפְרָה נֶפֶשׁ הַחַיִּים (שֶׁעַר א פֶּרֶק ב בַּהֲגָהָה): "תַּתְּרִי"פ הוּא כְּנֶגֶד חֲלוּקַת הַשְּׁעָה לְאַלְפֵי וְשְׁמוֹנִים חֲלֻקִּים, לְלַמְדָנוּ שֶׁבְּכָל רֶגַע וְרֶגַע הִי מְחַדֵּשׁ אֶת הַהוּיָה, זֶהוּ כְּנֶגֶד תַּתְּרִי"פ צִירוּפֵי הַשֵּׁם בִּיָּה עַל פִּי הַשְּׁתַנּוֹת נִקּוּדוֹתֵיהֶם". וְזֶה עֲנִיין הַכֹּלִים הַשּׁוֹנִים שֶׁמִּכִּין הַמֶּלֶךְ לְשִׁינוֹי הַגְּדוּל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כַּאֲן כַּאֲשֶׁר הוּא הוֹלֵךְ לְגָאוֹל אֶת יִשְׂרָאֵל, מֵה שִׁישְׁנָה אֶת כָּל הַהוּיָה. וּבְנִיין יְרוּשָׁלַיִם הוּא תְּכֵלִית גְּאוּלְתָנוּ - בַּחֲנִיַת "עִיר שְׁחָבְרָה לֵה יַחְדוּ", כְּמוּבָא

בַּחֲנִינָה קִיָּא:

בַּחֲנִינָה קִיָּא: "עִיר שְׁחָבְרָה לָהּ יַחְדוּ" (תְּהֵלִים קַכְּב ג) - הֵיִינוּ הַחֲבוּר הַשְּׁלֵם שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה וְשֶׁל מַטָּה, וּמִתִּי? כְּשֶׁתְּהָא יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה, הַבָּא בְּפִסּוּק הַנִּי"ל, וְחֲבוּר זֶה בָּא עַל יְדֵי בִי הַמְּשִׁיחִין שֶׁהֵם רִגְלֵי הִי, נִצַּח וְהוּד, כְּמוּ שֶׁכְּתוּב שֵׁם (ב): "עֲמֻדוֹת הָיוּ רִגְלֵינוּ בְּשִׁעְרֵיךְ יְרוּשָׁלַיִם". וּבְנִין יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה הוּא בִיעוּדוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁהוּא כְּפִסָּא דְּוָד שֶׁנֶּאֱמַר בַּתְּפִלַּת בְּנִין יְרוּשָׁלַיִם. רָאָה לְעִיל (סִימָן סז) בַּחֲנִינָה כְּפִסָּא דְּוָד².

² **בַּחֲנִינָה קִיָּא: הַבְּנֵת הַמְּקוּר:** עַל פִּי הַדְּרוֹשׁ, הַפִּסּוּק בַּתְּהֵלִים (קַכְּב, ג) מְדַבֵּר עַל חִיבוּר יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה - גּוֹף הָאוּמָה, עִם יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה - כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, נִשְׁמַת הָאוּמָה. **הַקְּשֵׁר עִם מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף:** עוּמְדוֹת הָיוּ רִגְלֵינוּ - אֵלּוּ שְׁתֵּי הַרְגֵלִיִּים, כְּשֶׁאֲחַת מֵהֵן הִיא רִגְלָה שְׁמָאֵל, דְּהֵיִינוּ הַהוּד, הַמְּרַמְזֵת עַל מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. כְּמוּ כֵן מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף נִרְמַז בְּמִילָה "הַבְּנוּיָה", מְשׁוּם שֶׁכָּל עֲנִיִינוּ שֶׁל מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף הוּא בְּנִיין הָאֶרֶץ. **הַעִיקָרוֹן הַנִּלְמַד לְדוּרֹת:** הַבְּנִיין שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה עַל יְדֵי מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, הַגּוֹרֵר אַחֲרָיו אֶת מְשִׁיחַ בֶּן דוּד, הוּא בְּעַצְמוֹ גּוֹרֵם לְחִיבוּר יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה, דְּהֵיִינוּ הַבְּנִיין הַלְּאוּמִי, לְיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, דְּהֵיִינוּ נִשְׁמַת הָאוּמָה.

ידוע שקו הרחמים הוא הקו העליון ממנו מושך היסוד את כוחו כדי להשפיע על המלכות, וכדי שיצליחו ישראל בדרך גאולתם המעשית. קו זה בנוי, כפי שיבואר, חציו במידת הדין - דהיינו עשיה טבעית, וחציו בחסד - דהיינו סיוע עליון. הפסוק במגילה מרמז לנו שבהמשך תתואר השפעת ריבונו של עולם על עשר הספירות העליונות, כהכנה לגאולתם של ישראל, על מנת לבנות את קו הרחמים, שיוריד שפע לעולם. זהו עניין "עֶשֶׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ" (הספירות העליונות) - מקור השפע של ירושלים של מעלה, ו"תְּפָאֶרֶת גְּדוּלָתוֹ" - יצירת קו הרחמים שיוריד חסד לעולם כדי לבנות את ירושלים של מטה. המגילה תתאר את תהליך חיבור ה"עיר שחברה לה יחדו" - חיבור השפע העליון הגנוז בנשמת כלל ישראל, דהיינו "ירושלים של מעלה", לעשיה הארצית של משיח בן יוסף, דהיינו ירושלים של מטה, על ידי קו הרחמים. וכפי שיבואר, השפע יוכל לרדת רק כאשר ישראל - המלכות, יבנו את היסוד, על ידי פעולותיו של משיח בן יוסף (המושכות את השפע מן השמים), ומן היסוד ירד השפע למלכות.

תור אסתר: ⁽¹⁾גְּדוּלָתוֹ - מידת החסד שצריכה להשפיע על ידי פעולות משיח בן יוסף.

קול תור אסתר: "הגדולה" כידוע היא מידת החסד העליונה, לה זקוק משיח בן יוסף בכל פעולותיו, שהן על ידי מידת הדין. וזה מה שנאמר **בבחינה קמב:**

בחינה קמב: ראש אפרים - "יְשִׁית אָבִיו יָד יְמִינוֹ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם" (בראשית מח, יז). ראש אפרים הוא הצד הרוחני של משיח בן יוסף, המסתייע משפע החסד מסטרא דימינא. וזאת כוונת יד ימינו על ראש אפרים. ברמזי רבנו "ראש אפרים" בגימטריא "ארץ ישראל". וברמזי רבנו (עפ"י אבי מורי ר' בנימין), "יָד יְמִינוֹ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם" [שווה] "חֲזָה צִיּוֹן קְרִיַת מוֹעֲדֵנו" בחושבנא³. [ראש אפרים שווה ארץ ישראל, שווה 832. יד ימינו על ראש אפרים שווה חזה ציון קרית מועדנו - 1062]

³ **בחינה קמב: הבנת המקור:** בברכתו של יעקב את הבנים (בראשית מח, יז), הברכה באה על ראש אפרים דוקא מיד ימין, אף על פי שאפרים יושב בצד שמאל של יעקב ששיכל את ידיו, ובכך שלח את יד ימינו על ראש אפרים. **הקשר עם משיח בן יוסף:** אפרים מרמז על משיח בן יוסף.

פסוק זה עוסק ב"להראות" בלבד את מערכת השפע העליון - את עשר הספירות העליונות שהולכות להשפיע את החסד העליון דרך קו הרחמים למלכותא דארעא, דוקא כאשר בני ישראל יפעלו בדרך של מידת הדין - כאפרים העומד מצד שמאל של יעקב ומקבל על ראשו את יד ימינו (רמז למידת החסד). המלכות תצא אל הפועל כאשר בני ישראל יתחילו לפעול באיתערותא דלתתא, אך בינתיים המגילה עוסקת רק ב"להראות" איך דבר זה מתוכנן על ידי ריבוננו של עולם. זהו "בְּהִרְאֵתוֹ אֶת עֵשֶׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ" של מלך מלכי המלכים - רק להראות, כי עדיין אין עשייה של משיח בן יוסף שתגרום לשפע לרדת לארץ.

ה. ובמלואת (ובמלאות) הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול^(ח) ועד קטן^(ט) משתה שבעת ימים, בחצר גנת ביתן המלך.

תור אסתר: ^(ח)למגדול - הגדול, זהו משיח בן דוד.

קול תור אסתר: הגדול הוא רמז למשיח בן דוד הפועל דרך מידת החסד (רגל הנצח^ו) - זו ההנהגה האלוהית המורידה שפע של חסד לעשייה של בני ישראל הפועלים בארץ בדרך של משיח בן יוסף, באיתערותא דלתתא (דרך העשייה).

תור אסתר: ^(ט)ועד קטן - הקטן, זהו משיח בן יוסף - "הקטן יהיה לאלף" - זהו טצ"ץ^ו (999, "אלף פחות אחד") שביסוד.

קול תור אסתר: הקטן הוא רמז לקטן, עליו נאמר בבחינה לה:

העיקרון הנלמד לדורות: משיח בן יוסף פועל מצד שמאל, דהיינו במידת הדין ובהסתר פנים, אך בכך מעורר את מידת החסד (צד ימין) מכוחו. מצב זה איננו טבעי לתפיסת עם ישראל את הגאולה שהיתה אמורה להיות כגאולת מצרים - במידת חסד חנינם. כך סבר יוסף שראה במנשה את המשכו, ולכן הושיב אותו בצד ימין (צד החסד) וציפה שיקבל את יד ימין על ראשו. אך "ראש אפרים", המרמז (על פי הגימטריות) על ארץ ישראל, מלמדנו שכל עניין בניינה של ארץ ישראל יהיה במידת הדין, למרות הציפיה לגאולה מצד החסד. כל פעולות הגאולה צריכות להיעשות תחילה מצד שמאל, כי רק כך תתעורר מידת החסד - כפי שאפרים ישב בצד שמאל וקיבל את יד ימין.

בחינה לה: "הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום" (ישעיהו ס, כב) - הקטן היינו אפרים, ככתוב: "אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים" (בראשית מח, יט), וכן "אפרים והוא הצעיר" (שם יד). והכוונה אם הוא יגיע עד דרגת האלף פחות אחד, היינו טצ"ץ ביסוד, שהוא הדרגה האחרונה של איתערותא דלתתא, אז "אני ה'" "בְּעֵתָהּ אֲחִישָׁנָה". וזה שאמר לאלף, היינו עד אלף ולא עד בכלל כי אז דרגת האלף עצמה משתלמת בענני שמיא בדרך נסית כולה⁴.

הפסוק מרמז על עניין יסודי שיבואר באריכות בהמשך הספר, והוא שריבוננו של עולם מעורר את ההשפעות העליונות, שהופעתן במציאות תלויה בפעולתם של שני המשיחים, דהיינו "הגדול" וה"קטן". אלו שני המשיחים דרכם נגאלים ישראל, על פי רבנו הגר"א - משיח בן יוסף, שהוא הכוח הפועל בעולם העשיה על ידי איתערותא דלתתא, ומשיח בן דוד שמוריד שפע משמים, כאשר אכן נעשות הפעולות הארציות הנדרשות לגאולתם של ישראל. רק כאשר שניהם יהיו מאוחדים, בזכות פעולותיו של משיח בן יוסף, ירד החסד העליון, בחינת "האחד" המשלים את האלף, להשלים את הגאולה בחסד גמור.

וזהו עניין המשתה שעשה המלך "לְכָל הָעָם", לאחר שעשה משתה ל"שָׂרָיו וְעַבְדָּיו". כלומר לאחר שעורר הקדוש-ברוך-הוא את הספירות העליונות להכין את גאולתם של ישראל, תפעל ההנהגה לעורר את ישראל - שצריכים כולם לפעול

⁴ **בחינה לה:** הבנת המקור: הנביא ישעיהו ממשיך, על ידי הקטן והצעיר, מצב נחות שנהפך למצב מרומם - בכמות ובאיכות. הקטן (= המעט) יהיה לאלף (= הרבה), והצעיר (= החלש) יהיה לגוי עצום (= חזק). וכל הפרק שם בישעיהו, מדבר על התקומה הלאומית. ושם בהמשך כתוב "בְּעֵתָהּ אֲחִישָׁנָה", על פי אותו המשקל - במצב של בעיתה (= הגאולה בתאריך מרוחק), אחשינה (=אקרב).

הקשר עם משיח בן יוסף: "הקטן" הוא אפרים, וכן "הצעיר". מכאן שכל עניין זה שייך למשיח בן יוסף.

העיקרון הנלמד לדורות: משיח בן יוסף צריך לעשות את כל ההשתדלות בעשיה בדרך הטבע, מה שנמשל במספר טצ"ץ (999). השלמת האחד החסר (כדי להגיע ל-1000) תבוא בדרך נס, בבחינת חסד גמור. בשלושת המשלות של הפסוקים - הקטן שנהיה לאלף, הצעיר שנהיה לעצום, והזמן המרוחק שמתקרב, בכולן השלב השני נעשה "על ידי ה'", כפי שכתוב "אני ה' בְּעֵתָהּ אֲחִישָׁנָה". וזהו הבסיס על פיו דרש הגר"א שעלינו לעשות את החלק הראשון (= השתדלות), ואז ה' יעשה את החלק השני. זהו "הקטן יהיה לאלף" - 999 על ידי ההשתדלות, והאחד הנוסף ינתן באופן של חסד גמור. וזהו עיקרון "בְּעֵתָהּ אֲחִישָׁנָה", על פי פירוש הגר"א, דהיינו שגם במצב הפחות של "בעיתה", עדיין תיתכן "אחישנה", כלומר קירוב הגאולה השלמה על ידי מעשינו.

כמשיח בן יוסף. וזהו "כָּל הָעָם", ולא עוד משיח בן יוסף יחיד בדורו. לאחר שנבנה קו הרחמים באופן שיוכל להשפיע, דהיינו "תִּפְאָרַת גְּדוּלָתוֹ", מעתה "כָּל הָעָם" נמצא "בְּשׁוֹשׁן הַבֵּיכָה", על מנת להגדיל את השפעת קו הרחמים. אך התנאי הוא שיפעלו "מִגְדוֹל וְעַד קֶטָן", כפי שיבואר, שהוא עניין שני המשיחים שבונים את היסוד ברגל שמאל ורגל ימין⁰ - הוד⁰ ונצח⁰, ודרכו יוכל השפע להגיע למלכות. וזהו עניין "חֲצַר גֵּנֶת בֵּיתוֹ הַמְּלֶכֶךְ", המקום ממנו המלך מכין את הקמת הביתן שלו, דהיינו המקדש, לאחר שבנה את קו הרחמים - שהרי ירושלים נבנית ברחמים. ועניין "שִׁבְעַת יָמִים" הוא רמז לספירת הנצח (הספירה השביעית) שהיא גם הספירה של משיח בן דוד. הכוונה היא שהשפע העליון ירד רק עד לרגל ימין, דהיינו רגלו של משיח בן דוד (רגל הנצח), ולא ינתן לישראל אלא אם יפעילו את רגל שמאל, דהיינו רגלו של משיח בן יוסף (רגל ההוד), באיתערותא דלתתא, כפי שיבואר. וזהו "לְמִגְדוֹל וְעַד קֶטָן", דהיינו נוצרה ההכנה לתת חסד דרך משיח בן דוד (ה"גְּדוּלָה"), חסד שיוכל להגיע עד ה"קֶטָן" (משיח בן יוסף), בתנאי שיעשו הפעולות הנכונות על ידי בני ישראל - זהו "וְעַד קֶטָן", ולא עד בכלל.

ו. חוֹר⁽¹⁾ כִּרְפָס וְתִכְלֶת⁽²⁾ אָחוּז בְּחִבְלֵי בּוּץ וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעִמּוּדֵי יֶשׁ, מְטוֹת זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַּת בְּהַטּ וְשֵׁשׁ וְדָר וְסַחֲרָת.

תור אסתר: (חוֹר - חי"ת גדולה (חסד), כנגד שינוי ההנהגה שצריכה להיות בדרך מידת הדין (ספירה שמינית - הוד).

קול תור אסתר: כאמור השפע האלוהי, שנתעורר בבניית קו הרחמים, נעצר בספירת הנצח (השביעית), דהיינו בכוחו של משיח בן דוד שמחכה לעשיה של משיח בן יוסף כדי להשפיע. הנהגתו של משיח בן יוסף היא בדרך מידת הדין של ההוד שביסוד⁰, וכאן נרמז שההנהגה השמימית תתחיל לפעול על פי ספירת ההוד (קו הדין⁰), שהיא הספירה השמינית (הנרמזת באות חי"ת גדולה), והיא זו שצריכה להשפיע על היסוד מכוחו של משיח בן יוסף. האות הרבתית (המשנה את מראה הכתב) מראה שמכאן חל שינוי בהנהגת ה' - היא הולכת להיות הנהגת הדין (הוד), שהיא בעצמה תביא את החסד (אות "גדולה" דהיינו חסד). ועניין זה נרמז גם בצורת האות חי"ת שהיא צירוף של וא"ו וזי"ן (על פי כתב האר"י), ללמד

שדוקא דרך פעולת ההוד (הספירה השמינית) יושג החסד (ספירת הנצח - אות זי"ן) וכך יושלם קו הרחמים (אות וא"ו) לבניין ירושלים. וזהו עניין שני רגלי המשיחים הנרמזים באות חי"ת שיש לה שתי רגליים, ללמדנו שהגאולה לא תבוא דרך החסד של הנצח שהוא אות זי"ן שיש לה רגל אחת אלא רק על ידי שני הרגליים, דהיינו שני המשיחים, בבחינת "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים", על ידי פעולת ההוד - דהיינו משיח בן יוסף. וזהו עניין י"ד ימינו (ימין דהיינו חסד) על ראש אפרים (שיושב בצד שמאל דהיינו דין), כפי שראינו. מכאן תתחיל הנהגת משיח בן יוסף הנלחם בעמלק^ו, כפי שיבואר בסמוך.

תור אסתר: ^(א) חור כַּרְפֵּס וְתַכְלֶת - כאן מתחילה המלחמה בעמלק, על פי סוד אהרון וחור התומכים בידי משה^ו (נשמת משיח), כאשר יהושע (משיח בן יוסף) הוא הנלחם בעמלק בסוד "וצא הלחם בעמלק".

קול תור אסתר: "חור כַּרְפֵּס וְתַכְלֶת" - רמז למלחמה בעמלק, כאשר משה מוריד שפע ויהושע נלחם. כידוע "כרפס" הוא רמז למשה דהיינו "סי פרך", כלומר סי ריבוא עבדו בפרך במצרים, ומשה שקול כנגד סי ריבוא (שיר השירים רבה פרשה א, סה). משה נמצא באמצע, בין חור ואהרון ("תַכְלֶת"), ופועל כמשיח בן יוסף עד שיגיע לדרגת "תור", כמובא בזהר שמשה הוא נשמת מלך המשיח, והוא "התור", כפי שכתוב בבחינה קמא:

בחינה קמא: "קול התור" (שיר השירים ב, יב) - זה קולו של יהושע בטוריא דמשיח בן יוסף. בטוריא זו היה משה רבנו עד מתן תורה, וזהו סוד "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" (שמות יג, יט) (וברמזי רבנו "קול התור" בחושבנא "משה בן עמרם" וזה שייך לעקבות משיחא עפ"י האמור שם: "הנצנים נראו בארץ"). וממתן תורה עלה משה רבנו ע"ה לדרגה דתפארת וברזא דתו"ר ואחרי זה האציל את דרגתו הקודמת בסוד "קול התור" ליהושע. ובמלת "תור" ראה רבנו רמז לשמו (אליהו בן שלמה זלמן) ו"קול התור" (בלי ו' כמו תר אסתר) "משיח בן אפרים"

בחושבנא⁵. [קול התור שווה משה בן עמרם, שווה 747. תור שווה אליהו בן שלמה זלמן, שווה 606. קול התר שווה משיח בן אפרים, שווה 741. קנאתי לציון שווה קול התור, שווה 747]

"תור" מרמז על ההנהגה הנסתרת של הקדוש-ברוך-הוא להביא את הגאולה, באופן, שהשגחתו מסתתרת מאחורי המעשים של משיח בן יוסף, על פי הטבע. רבי חיים מוולוז'ין (נפש החיים שער א פרק כ בהגהה) אומר ש"תור הוא גילופין דאדני". כוונתו היא שלאחר כתיבת האותיות של "אדני" כמילים, החשבון הכולל שווה "תור", כאשר לא מחשבים את האות הראשונה של כל מילה - אלף - דלת - נון - יוד שווה 606, שווה תור. ללמדנו שעניין "התור" מסתתר מאחורי אותיות אדני, ורק קולו נשמע בהתחלה. זהו עניינו של משיח בן יוסף הנקרא "קול התור", דהיינו הקול שמבשר על התור, שעניינו אינו נראה. בתחילה משה היה בדרגה זו, ולכן הוא לקח את עצמיותו של יוסף, וכפי שכתוב בבחינה קי :

בחינה קי : "עצמות יוסף" (שמות יג, יט) - בזה צפון סוד עצמיותו של משיח בן יוסף, ומכאן שכל תכונותיו וסגולותיו באות לא רק על ידי צנור השפע שביסוד אלא גם מעצמיות עצמו. בעצמיות זו קשורה הגאולה

⁵ **בחינה קמא :** הבנת המקור: הפסוק בשיר השירים (ב, יב) עוסק ב"קול התור", שהוא הצפוף של הציפור הנקראת "תור". הפסוק ממשיל את גאולת ישראל לאביב, ובין סימניו ישנו "קול התור". משל זה נהפך להיות עניין מרכזי בגאולה, בזכות תיאור התקומה הלאומית המופיעה לפניו - "הניצנים נראו בארץ... וקול התור נשמע בארצנו". מכאן ש"קול התור" הוא הקול שקשור לתקומה הלאומית, דהיינו הקול שמבשר את הגאולה. שלמה המלך מתאר את "עת הזמיר" שכבר הגיעה. מדובר בקול ערב של שירה, שמחה ונועם, אך קול זה עדיין לא נשמע, אלא "קול התור" דוקא, שהוא כקול מתאונן (ספורנו), הוא זה שנשמע - רמז לעניין של מידת הדין והסתת פנים של משיח בן יוסף. **הקשר עם משיח בן יוסף :** "קול התור" בגימטריה שווה "משה בן עמרם". "תור" מרמז על משה, ומשה לפני מתן תורה היה משיח בן יוסף. כמו כן "קול התור" שווה בגימטריה "קנאתי לציון", דהיינו הפעלת מידת הדין לגאולת ציון, וזהו עניינו של משיח בן יוסף. **העיקרון הנלמד לדורות :** "קול התור" הוא הקול המבשר על כך שהניצנים נראו בארץ, דהיינו ההכנה (הניצנים) לקראת הגאולה השלמה (הפירות). וזהו עניין "כסא דוד", דהיינו ההכנה לגאולה השלמה, על ידי המלחמה בעמלק וכל המשתמע מכך - כיבוש הארץ והפרחתה.

האחרונה השלמה של משיח בן דוד שיבוא יחד עם משה רבנו, שהוא הגואל האחרון. וזאת הכוונה "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ"⁶.

ממתן תורה עלה משה לדרגת מלך המשיח, הכוללת את שני הכוחות - משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. אך כאן במלחמה הראשונה של משה ויהושע בעמלק, הכוחות עדיין נפרדים ומשפיעים זה על זה - כוחו של משיח בן דוד מושג על ידי תפילתו של משה. וכוחו של משיח בן יוסף מושג על ידי יהושע שנלחם בעמלק. משה בשלב זה הינו משיח בן יוסף יחד עם יהושע, שהוא סמל למשיח בן יוסף לכל הדורות, וכך הם מתחילים את המלחמה בעמלק, ששיאה היה בכיבוש הארץ והפרחתה. משה מתפלל להצלחת יהושע, על פי העיקרון של תפילת "עוד יוסף חיי"⁰ (כפי שיבואר בפרק ד אות קכט). העיקרון הוא שכדי שמשיח בן יוסף יצליח בעשיה, יש צורך בתפילה. וזהו שכתוב על הגר"א (שם בבחינה קח): **"ורבנו היה נהורא דמשיח בן יוסף, היה מתפלל בכל יום את תפילת עוד יוסף חיי"**. אך בהמשך (ממתן תורה) משה עולה לדרגת מלך המשיח ואיננו נכנס לארץ אלא שולח את יהושע, שהוא בבחינת משיח בן יוסף. כך גם נאמר על הגר"א, שבדרך נסיעתו לארץ ישראל עלה לדרגת משה והבין שנגזר עליו לא להיכנס לארץ אלא לשלוח את תלמידיו (עיין בבחינה קמז). עניין המלחמה בעמלק על ידי משיח בן יוסף (שהוא יהושע) מוזכר בבחינה סב:

בחינה סב: יהושע בן נון - ובטוריא דיליה משיח בן אפרים שמלחמתו בעמלק. "עקיבא בן יוסף" בטוריא ד"יהושע" וכן בחושבנא. וכן מה

⁶ **בחינה קי: הבנת המקור:** הפסוק בספר שמות (יג, יט) מלמד שמשה דאג לקחת את עצמות יוסף עמו. הדרוש של קול התור הוא לקיחת "עצמיותו", דהיינו עניינו של יוסף. **הקשר עם משיח בן יוסף:** כל ענייני יוסף רומזים על משיח בן יוסף. **העיקרון הנלמד לדורות:** משה רבנו, לאחר יציאת מצרים, פעל כמשיח בן יוסף עד מתן תורה, וזה נרמז בכך שלקח את עצמיותו של יוסף. ויש כאן רמז לגאולה האחרונה, שתעשה על ידי משיח בן יוסף. ורק האיחוד של שני הכוחות - כוחו של משיח בן יוסף וכוחו של משיח בן דוד, יאפשר את חזרת נשמת משה במלך המשיח (על פי הזהר). כמו כן אנו לומדים מכאן על הנהגת משיח בן יוסף: צינור השפע של היסוד לא מסוגל להשפיע לבדו על המלכות מהשמים, אלא זקוק לעצמיותו של יוסף, דהיינו לעצם עניינו של משיח בן יוסף שפועל בארץ ומושך משם את השפע דרך היסוד. ורק אם משיח בן יוסף יעשה זאת, יוכל משה לחזור בגאולה השלמה, על ידי איחוד שני המשיחים (משיח בן יוסף ומשיח בן דוד).

שנאמר "שְׁמַעְנוּהָ בְּאֶפְרַתָּה" (תהלים קלב, ו), זה יהושע דקאתי מאפרים (זבחים נד ע"ב)⁷. [עקיבא בן יוסף שווה יהושע, שווה 391]

וכן בבחינה מז:

בחינה מז: "חרב יהושע" (שמות יז, יג) - שהוא חרבו של משיח הראשון הלוחם בעמלק בסוד הכח הגדול של שם ה' הצפון במלחמת ה' ובשילוב יאהדונהי, הנכלל במלת "צֵא הַלֶּחֶם בְּעַמְלֵק" (שמות יז, ט)⁸. [צא שווה בגימטריא לשם המשולב הוי"ה אדנ"י, שווה 91]

ישראל חייבים להתעורר למלחמה בעמלק, שהיא ביעודו של משיח בן יוסף, והיא בקו ההוד שביסוד. על זה כאמור מרמזת החי"ת הגדולה, ללמדנו ששני המשיחים, שהם בבחינת נצח והוד, והם שני הרגליים, מעורבים במלחמה בעמלק, כפי שנאמר בקול התור (פרק ב חלק ב סעיף ג): **"ב' המשיחין הם הם השומרים ומגינים על קיום ישראל בכל הדורות גם בימי הגלות, מקומם העיקרי הוא בשערי ירושלים, 'אפתחא דקרתא' וזה סוד 'עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים'. רגלינו הם ב' המשיחין בסוד נצח והוד וכו'".** הכוונה היא שמשיח בן דוד פועל במידת החסד שביסוד, כלומר הנצח שביסוד⁹ (רגל ימין), ומשיח בן יוסף פועל בדרך של הדין שביסוד, כלומר ההוד שביסוד (רגל שמאל). השילוב של שני הכוחות בא ללמד אותנו שאף על פי שמשיח בן יוסף אוהז בחרב ונלחם בפועל,

⁷ **בחינה סב: הבנת המקור:** יהושע בן נון - הוא הנלחם בעמלק, והוא משבט אפרים. **הקשר עם משיח בן יוסף:** יהושע הוא משבט אפרים, על פי הגמרא בזבחים (נד ע"ב) הדרך להגיע לגאולה היא דרך אפרים, דהיינו דרך יהושע בן נון, שהוא משיח בן יוסף. **העיקרון הנלמד לדורות:** הממונה על המלחמה בעמלק הוא יהושע. הוא אב טיפוס של משיח בן יוסף. ממנו נלמד העניין שהמלחמה בעמלק שייכת למשיח בן יוסף.

⁸ **בחינה מז: הבנת המקור:** הביטוי "חרב יהושע" נלקח מהפסוק "ויחלש יהושע את עמלק לפי חרב" (שמות יז, יג), ועניינו ברור - מלחמה נגד עמלק על ידי החרב. על פי הרמז המלחמה בעמלק נעשית על ידי בחירת אנשים, אך "צא", המרמז על שם הוי"ה המשולב (י-ה-ו-ה, א-ד-נ-י, השווה צ"א בגימטריה), הוא זה שנלחם בעמלק.

הקשר עם משיח בן יוסף: יהושע הוא משיח בן יוסף. **העיקרון הנלמד לדורות:** המלחמה בעמלק היא מלחמת ה', ההצלחה בה תלויה בכך שה' הוא הנלחם. הכוונה היא שלמשיח בן יוסף אין יכולת לנצח מכוחו, אלא רק מתוך סייעתא דשמיא - אך חובה עליו לאחוז בחרב ועצם המעשה ימשוך את ההצלחה.